

ΓΑΛΑΖΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 2025 → 2026: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΔΡΑΣΗ

Η Εξέλιξη της Γαλάζιας Οικονομίας: Ανασκόπηση του 2025 και η Πορεία προς το 2026

Καθώς το 2025 πλησιάζει στο τέλος του, η Γαλάζια Οικονομία έχει περάσει από τον σχεδιασμό και τις δεσμεύσεις στην ουσιαστική εφαρμογή κανονιστικών μέτρων και σε μετρήσιμα αποτελέσματα. Σε παγκόσμιο, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ο τομέας έχει αρχίσει να βιώνει τόσο τις πιέσεις όσο και τις ευκαιρίες που συνδέονται με την απανθρακοποίηση, τη βιώσιμη καινοτομία και τη διακυβέρνηση των ωκεανών. Σε σύγκριση με το 2024, η φετινή χρονιά σηματοδότησε μια μετάβαση από τα πλαίσια και τις δεσμεύσεις στην εφαρμογή, με τα πρώτα αποτελέσματα να διαμορφώνουν την κατεύθυνση για το 2026.

Παγκόσμια Δυναμική: Πρόοδος στην Απανθρακοποίηση της Ναυτιλίας

Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (IMO) σημείωσε ένα ιστορικό ορόσημο το 2025, με την έγκριση του μεσοπρόθεσμου πακέτου μέτρων για το κλίμα στη συνεδρίαση MEPC 83. Για πρώτη φορά, ένα παγκόσμιο πρότυπο έντασης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για τα ναυτιλιακά καύσιμα συνδυάζεται με ένα οικονομικό μέτρο - ένα σύστημα εισφοράς και ταμείου που έχει σχεδιαστεί ώστε να κατευθύνει τα έσοδα προς την απανθρακοποίηση. Παρότι η επίσημη υιοθέτηση έχει προγραμματιστεί για τον Οκτώβριο του 2025, με την έναρξη ισχύος να αναμένεται το 2027, αυτή η κανονιστική σαφήνεια παρέχει στις ναυτιλιακές εταιρείες και τις κυβερνήσεις μια προβλέψιμη πορεία. Σε σύγκριση με τα σταδιακά βήματα του 2024, πρόκειται για ένα αποφασιστικό άλμα προς τα εμπρός.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενίσχυσε τον ρόλο της ως πρωτοπόρου στη χάραξη πολιτικής. Από τον Ιανουάριο του 2025, ο κανονισμός FuelEU Maritime άρχισε να εφαρμόζει όρια στην ένταση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, απαιτώντας από τους ναυτιλιακούς φορείς να καταρτίζουν σχέδια παρακολούθησης της συμμόρφωσης. Την ίδια στιγμή, το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών της ΕΕ (EU ETS) επεκτάθηκε στις θαλάσσιες μεταφορές και έφτασε στην πρώτη προθεσμία παράδοσης δικαιωμάτων εκπομπών τον Σεπτέμβριο του 2025. Αυτό άσκησε πραγματική οικονομική πίεση στη χρήση ορυκτών καυσίμων, δημιουργώντας άμεσα κίνητρα για καθαρότερα καύσιμα, αναβαθμίσεις ενεργειακής απόδοσης και λειτουργικές αλλαγές. Ο αντίκτυπος είναι σαφής: το 2025 είναι η χρονιά κατά την οποία οι κανονισμοί άρχισαν να επηρεάζουν την καθημερινή λειτουργία του τομέα.

Η Γαλάζια Οικονομία της Ευρώπης: Από την Ανάκαμψη στην Ανάπτυξη

Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Γαλάζια Οικονομία του 2025 επιβεβαίωσε αυτό που ήταν ήδη ορατό στα λιμάνια και τις παράκτιες περιοχές: ο τομέας όχι μόνο ανέκαμψε από την ύφεση της πανδημίας, αλλά έχει εισέλθει σε πορεία ανάπτυξης. Με εκτιμώμενη συμβολή 250 δισ. ευρώ στο ΑΕΠ της ΕΕ και υποστήριξη σχεδόν πέντε εκατομμυρίων θέσεων εργασίας, η Γαλάζια Οικονομία στηρίζεται όλο και περισσότερο στις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στις παράκτιες υποδομές και στις νέες θαλάσσιες τεχνολογίες.

Οι πολιτικές πρωτοβουλίες επίσης ωρίμασαν. Η έναρξη του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τους Ωκεανούς τον Ιούνιο του 2025 έφερε μαζί την προστασία, την ανταγωνιστικότητα και τη στήριξη των κοινοτήτων σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Η έμφαση δεν δίνεται μόνο στην απανθρακοποίηση, αλλά και στην ανθεκτικότητα των παράκτιων κοινωνιών και των ΜΜΕ που εξαρτώνται από τους θαλάσσιους πόρους. Η Ευρωπαϊκή Ημέρα Θάλασσας, που φιλοξενήθηκε φέτος στο Κορκ, ανέδειξε την αυξανόμενη σημασία των φυκιών, της υδατοκαλλιέργειας και της ψηφιακής καινοτομίας στον επαναπροσδιορισμό των θαλάσσιων κλάδων.

Κύπρος και Μεσόγειος: Τοπική Προβολή και Ευθυγράμμιση

Για την Κύπρο, το 2025 ήταν μια χρονιά προβολής και προετοιμασίας. Η ανακοίνωση ότι η χώρα θα φιλοξενήσει την Ευρωπαϊκή Ημέρα Θάλασσας 2026 αποτέλεσε τόσο συμβολική αναγνώριση όσο και μια πρακτική ευκαιρία για την ανάδειξη εθνικών πρωτοβουλιών. Το Υφυπουργείο Ναυτιλίας ενίσχυσε το σύστημα πράσινων κινήτρων, ενθαρρύνοντας τους πλοιοκτήτες να επιταχύνουν τη συμμόρφωσή τους με τους κλιματικούς κανόνες της ΕΕ, ενώ οι κυπριακές ΜΜΕ και οι ερευνητικές ομάδες αξιοποίησαν ευρωπαϊκά κονδύλια, μεταξύ άλλων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (EMFAF) και από έργα στο πλαίσιο της Sustainable Blue Economy Partnership.

Η τοπική αυτή ενσωμάτωση στα ευρωπαϊκά προγράμματα καταδεικνύει τη φιλοδοξία της Κύπρου να τοποθετηθεί ως μεσογειακός κόμβος για τη βιώσιμη ναυτιλία και τη θαλάσσια καινοτομία. Η πρόκληση πλέον είναι να μετατραπούν η προβολή και τα πιλοτικά έργα σε μακροπρόθεσμη εμπορική εφαρμογή, ιδιαίτερα στους τομείς των εναλλακτικών καυσίμων και των λιμενικών υποδομών.

Εφαρμογή στην Πράξη: Κυβερνήσεις, Λιμάνια και ΜΜΕ

Η δοκιμασία του 2025 δεν ήταν η δημοσίευση στρατηγικών, αλλά η υλοποίηση μετρήσιμων δράσεων. Οι κυβερνήσεις ηγήθηκαν της προσπάθειας εφαρμόζοντας νέα καθεστώτα: το FuelEU Maritime και το EU ETS δεν αποτελούν πλέον προτάσεις πολιτικής, αλλά υποχρεώσεις με δυνατότητα επιβολής και κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Οι πρώτες αναφορές δείχνουν ότι τα συστήματα παρακολούθησης και επαλήθευσης βρίσκονται σε λειτουργία, με τις ναυτιλιακές εταιρείες να προσαρμόζουν ενεργά τις στρατηγικές προμηθειών και τον σχεδιασμό των ταξιδιών τους.

Τα λιμάνια, ωστόσο, παραμένουν το σημείο συμφόρησης. Η ηλεκτροδότηση από την ξηρά, που αποτελεί βασικό πυλώνα της κλιματικής πολιτικής της ΕΕ, έχει προχωρήσει, αλλά εξακολουθεί να υπολείπεται των στόχων για το 2030. Μόνο ένα μέρος των μεγάλων λιμανιών διαθέτει σήμερα περισσότερο από το ήμισυ των απαιτούμενων εγκαταστάσεων παροχής ηλεκτρικής ενέργειας από την ξηρά (OPS). Παρότι το 2025 πραγματοποιήθηκαν συγκεκριμένοι διαγωνισμοί και εγκαταστάσεις σε ορισμένες περιοχές, η πρόοδος παραμένει άνιση σε όλη την Ευρώπη. Χωρίς επιτάχυνση των επενδύσεων στα ηλεκτρικά δίκτυα και

μεταρρυθμίσεις στα τιμολόγια, το OPS θα μπορούσε να αποτελέσει έναν από τους βασικούς περιοριστικούς παράγοντες των επόμενων ετών.

Για τις ΜΜΕ και τις ιδιωτικές εταιρείες, το 2025 ήταν μια χρονιά πρακτικών προσαρμογών. Η έκθεση στο κόστος μέσω του ETS και οι απαιτήσεις συμμόρφωσης του FuelEU έχουν ήδη αναγκάσει τους φορείς να επανεξετάσουν τις επιλογές καυσίμων, τις αναβαθμίσεις αποδοτικότητας και τις συνεργασίες τους. Η χρηματοδότηση της καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω της Sustainable Blue Economy Partnership, οδήγησε σε 24 νέα έργα σε τομείς που εκτείνονται από την τεχνολογία υδατοκαλλιέργειας έως τα βιοπροϊόντα με βάση τα φύκια. Η επιτυχία είναι ήδη εμφανής στην ερευνητική δραστηριότητα, αν και η εμπορική αξιοποίηση θα χρειαστεί χρόνο.

Κοιτάζοντας Μπροστά: Βραχυπρόθεσμοι Στόχοι για το 2026

Η αυστηροποίηση του κανονιστικού πλαισίου συνεχίζεται το 2026. Οι ναυτιλιακές εταιρείες θα υποχρεωθούν να παραδώσουν δικαιώματα για το 70% των εκπομπών τους του 2025 στο πλαίσιο του EU ETS, ενώ το μεθάνιο και το υποξείδιο του αζώτου θα προστεθούν στο πεδίο εφαρμογής, αυστηροποιώντας περαιτέρω τις απαιτήσεις συμμόρφωσης. Το FuelEU Maritime θα διανύσει το πρώτο πλήρες έτος συλλογής δεδομένων, με τις κυρώσεις για μη συμμόρφωση να αρχίζουν να γίνονται πιο συγκεκριμένες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το μεσοπρόθεσμο πακέτο μέτρων του IMO, εφόσον υιοθετηθεί τον Οκτώβριο του 2025, θα οδηγήσει κυβερνήσεις και φορείς να αφιερώσουν το 2026 στην προετοιμασία για την έναρξη ισχύος του το 2027.

Τα λιμάνια θα χρειαστεί να επιταχύνουν την ηλεκτροδότηση. Η εντολή της ΕΕ για OPS έως το 2030 αφήνει περιορισμένο χρόνο και το χάσμα μεταξύ των δεσμευμένων έργων και των λειτουργικών εγκαταστάσεων παραμένει σημαντικό. Η επιτυχία το 2026 δεν θα μετρηθεί με ανακοινώσεις πολιτικής, αλλά με ηλεκτροδοτούμενες θέσεις ελλιμενισμού και λειτουργικές υποδομές.

Η υδατοκαλλιέργεια και η αλιεία θα παραμείνουν στο επίκεντρο, με τους φορείς της Μεσογείου να εργάζονται στο πλαίσιο των οδικών χαρτών της GFCM και της UfM για την ιχθυοαλιευτικότητα, την αποκατάσταση των αποθεμάτων και την υιοθέτηση πρακτικών χαμηλότερου περιβαλλοντικού αντίκτυπου. Παράλληλα, τα προγράμματα έρευνας και καινοτομίας που ξεκίνησαν το 2024-25 θα πρέπει να αρχίσουν να κλιμακώνονται σε εμπορικά πιλοτικά έργα, με ιδιαίτερη έμφαση στις δεξιότητες της γαλάζιας οικονομίας και στην επαγγελματική κατάρτιση, ώστε οι ΜΜΕ να μπορούν να υιοθετούν νέες τεχνολογίες.

Για την Κύπρο, η φιλοξενία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Θάλασσας 2026 θα αποτελέσει το σημαντικότερο γεγονός της χρονιάς. Η εκδήλωση προσφέρει μια πλατφόρμα για την παρουσίαση των κινήτρων για τη ναυτιλία, των μέτρων βιωσιμότητας των λιμένων και της συμμετοχής της χώρας σε ευρωπαϊκές συνεργασίες. Εάν αξιοποιηθεί αποτελεσματικά, μπορεί να εδραιώσει τη θέση της Κύπρου ως μεσογειακού ηγέτη στη Γαλάζια Οικονομία.

Συμπέρασμα

Η πορεία της Γαλάζιας Οικονομίας το 2025 χαρακτηρίστηκε από τη μετάβαση από τη ρητορική στην πραγματικότητα. Οι παγκόσμιοι κανόνες στον IMO απέκτησαν σαφέστερη μορφή, οι κανονισμοί της ΕΕ τέθηκαν σε εφαρμογή και οι εθνικές πρωτοβουλίες άρχισαν να ευθυγραμμίζονται περισσότερο με την εφαρμογή παρά με τις φιλοδοξίες. Ο βαθμός επιτυχίας ποικίλλει: οι κανονισμοί έχουν εφαρμοστεί αποτελεσματικά, όμως η ανάπτυξη των υποδομών υστερεί. Παρ' όλα αυτά, τα στοιχεία οικονομικής ανάπτυξης και το εύρος των νέων έργων καινοτομίας δείχνουν ότι η δυναμική παραμένει ισχυρή.

Καθώς πλησιάζει το 2026, η έμφαση πρέπει να δοθεί στην υλοποίηση: στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας από την ξηρά, στην κλιμάκωση της καινοτομίας στην υδατοκαλλιέργεια και στην ενσωμάτωση των συστημάτων συμμόρφωσης στην καθημερινή λειτουργία της ναυτιλίας. Για τις κυβερνήσεις, τα λιμάνια, τις ΜΜΕ και τις παράκτιες κοινότητες, η επόμενη χρονιά θα αφορά λιγότερο τον σχεδιασμό και περισσότερο την απόδειξη στην πράξη - τη μετατροπή φιλόδοξων στόχων σε λειτουργικά αποτελέσματα σε ολόκληρη την παγκόσμια Γαλάζια Οικονομία.

Πηγές

1. IMO MEPC 83 (2025) - Παγκόσμια πρότυπα έντασης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και σύστημα εισφοράς
<https://www.imo.org/en/MediaCentre/MeetingSummaries/Pages/MEPC-83.aspx>
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Blue Economy Report 2025
https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/ocean/blue-economy_en
3. Κανονισμός FuelEU Maritime (2025) και EU ETS για τη ναυτιλία
https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/maritime/fueleu-maritime_en
4. Sustainable Blue Economy Partnership (προσκλήσεις 2024-2025)
<https://bluepartnership.eu>